

Професійні ризики бухгалтера

В умовах постійних змін чинного законодавства організація бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності постійно супроводжується з професійними ризиками бухгалтера щодо застосування діючих положень нормативних документів при виконанні посадових обов'язків. Мінімізація професійних ризиків забезпечує повноту, точність і достовірність відображеної у звітності інформації про фінансовий стан, виконання регламентованих зобов'язань перед основними контрагентами підприємства, своєчасну сплату податків, соціальну, екологічну, корпоративну відповідальність і є умовою безперервності діяльності суб'єктів господарювання.

Професійні ризики бухгалтера можуть призвести до допущення помилок реєстрації та репрезентативності. Помилки реєстрації - відхилення або різниці між відображеними в обліку і звітності даними і дійсними значеннями на всіх етапах обробки даних. Випадкові помилки можуть бути зумовлені неухважністю, некваліфікованістю облікового персоналу. Випадкові помилки мають разовий характер і не повторюються. На відміну від випадкових помилок, систематичні помилки повторюються в декількох звітних періодах, тому суб'єкти зовнішнього і внутрішнього контролю їх виявляють та ідентифікують. Систематичні навмисні помилки мають місце в разі серйозних порушень ведення обліку і складання звітності, що можуть мати ознаки фальсифікації і є наслідком свідомих порушень чинного законодавства. Але можуть виникати систематичні ненавмисні помилки через відсутність достатньої кваліфікації облікового персоналу або недостатньо детальний інструктаж щодо виконання певних посадових обов'язків. Це може бути внаслідок заокруглень кількісних показників (собівартості, заробітної плати, доходів тощо) або в результаті неточних показників вимірювальних пристроїв.

Бухгалтер-аналітик, окрім помилок реєстрації, може допустити помилки репрезентативності, що представляють собою невідповідності між показниками несущільного і суцільного спостереження за об'єктами обліку, що суттєво вплине на достовірність розрахованих показників та ефективність прийнятих рішень про подальший розвиток підприємства.

Професійні ризики бухгалтера представляють собою інформаційні ризики надання викривленої облікової та звітної інформації користувачам внаслідок здійснення або не здійснення певних дій обліковим персоналом.

Об'єктом професійного ризику бухгалтера є як процес організації, так і ведення бухгалтерського обліку; елементи облікової політики в Положенні про облікову політику підприємства. При цьому важливу роль відіграє правомірність застосування елементів методу бухгалтерського обліку, зокрема документування та інвентаризації, оцінки та калькулювання, рахунків і подвійного запису, балансу і звітності в процесі суцільного та достовірного відображення всіх бізнес-процесів, здійснених за звітний період.

Суб'єктами професійного ризику бухгалтера є суб'єкти ведення бухгалтерського обліку на підприємстві відповідно до форми організації бухгалтерського обліку, затвердженої Положенням про облікову політику на підприємстві, зокрема головний бухгалтер та обліковий персонал, який знаходиться в його підпорядкуванні і може спричинити викривлення облікових даних та звітності через недотримання професійної етики або інших причин.

Професійні ризики бухгалтера під час розробки Положення про облікову політику та його безпосереднього застосування при відображенні господарських операцій можуть суттєво вплинути на розміри нарахованих податків, заробітної плати, дивідендів, знос необоротних активів, структуру активів, власного капіталу і зобов'язань, розподіл витрат і доходів між звітними періодами, а також недоцільність напряму використання об'єктів необоротних активів або невідповідність між фактичним і бухгалтерським зносом необоротних активів, завищення вартості активів внаслідок переоцінок необоротних активів. Дані ризики можуть спричинити в подальших звітних періодах завищену собівартість продукції, неповноту сплати податків та погіршення матеріально-технічного забезпечення технологічного процесу через викривлену інформацію про фактичний фізичний і моральний знос необоротних активів та їх виробничу продуктивність.

Контроль професійних ризиків бухгалтера – це спосіб попередження, виявлення та виправлення помилок, виникнення яких можливе при веденні обліку і складанні звітності.

Система внутрішнього контролю, що діє на підприємстві, повинна бути налаштована на періодичне тестування вмінь та навичок облікового персоналу на відповідність обов'язкам, що повинні виконуватися відповідно до посадових інструкцій; своєчасне підвищення кваліфікації персоналу, виявлення ознак наявності професійних ризиків бухгалтерів з метою попередження негативного впливу на достовірність фінансових показників та репутацію підприємства.

Отже, для економічної безпеки підприємства необхідно забезпечувати постійне підвищення кваліфікації облікового персоналу, проводити інструктажі щодо заповнення первинних документів і складання фінансової, податкової, статистичної, внутрішньої звітності, налагодити систему внутрішнього контролю за порядком ведення обліку та складання звітності для уникнення порушень чинного законодавства, що можуть мати ознаки фальсифікації фінансової звітності.